

dr. Janez Bleiweis, takrat profesor na kirurško-medicinski šoli Ljubljanski; naj ga sovražniki njegovi obirajo kakor koli se jim poljubi, vsaj tega mu očitati ne morejo, da bi ne bil on zmirom in zmirom to, kar je bil leta 1848, značaja svojega ne zatajivši in vedno zvest ostavši programu, ki ga je izpovedal v govoru, katerega je imel v prvem občnem zboru 29. novembra 1848. V najnevarnejših časih Avstrijskih prekucij, ki so stresale tudi našo domovino, on ni imel niti dr. Toman niti dr. Costo na svoji strani; sam iz sebe in sam po sebi je šel svojo pot, in drugi odlični rodoljubi šli so ž njim ali za njim.

Predsednika namestnik je bil dr. Matija Sporer, c. kr. vladni svetovalec in protomedikus Kranjski, po rodu Hrvat, z dušo in telesom Slovan.

Tajnika društva sta bila Matevž Cigale, slavno-znani rodoljub železne delavnosti na polji slovenskega slovstva, sedaj c. k. ministerstva tajnik in vrednik državnega zakonika v slovenskem jeziku na Dunaji, in pa Janez Bučar, ki je mlad že umrl kot odvetnik v Postojni, poštena slovenska duša, da malo tacih.

Odborniki pa so bili: grof Gustav Auersperg, grajščak Mokriški, — dr. Matija Burger, bivši advokat v Ljubljani †, — Urban Jerin, bivši stolni dekan v Ljubljani †, — dr. Vikt. Hradecky, mlad že umrl kot advokat v Kranji †, — Lorenc Kunšič, c. kr. svetovalec pri deželni sodnji v Ljubljani †, — Martinak, profesor na gimnaziji Ljubljanski †, — dr. Martinak, sin njegov, nekdanj ognjen narodnjak, — Emanuel Matajšek, takrat c. k. komisar okrajnega glavarstva Ljubljanskega, Čeh po rodu, — Karol Raab, bivši tajnik c. k. deželne vlade †, — pa dr. S. Strupi, takrat c. k. deželni živinozdravnik, zdaj profesor v Pragi, — vsi iskreni rodoljubi.

To je imenik mož, ki so prvi slovenskemu društvu na Kranjskem na čelu stali, eden za vse in vsi za enega složni delali.

Če se ozremo zdaj na to, kar so rodoljubi l. 1848 zahtevali za domovino našo, vidimo, kakor smo v zadnjem listu „Novic“ povedali, da že takrat so povzdignili svoj glas za to, da bi se vse slovenske dežele zložile pod eno deželno vlado, — da dobimo več ljudskih šol in je v njih slovenski jezik učni jezik, ter da se učiteljem ljudskih šol poboljša plača, — da v višje šole in uradnije pride jezik slovenski, — da v uradnijah le taki možje dobijo službo, ki so v besedi in pismu popolnoma zmožni našega jezika, — da se narodu vse postave razglašajo v slovenskem jeziku, — da se napravijo realna, kmetijska šola, posojilnice v pripomoč kmetijstvu in obrtnijstvu, — da se zniža zemljiški davek itd.; če dodamo tem zahtevam naših tadanjih rodoljubov še to, da se je naš poslanec v državnem zboru gosp. dr. pl. Ulepič leta 1848 oglasil za napravo vseučilišča za slovenske sinove v Ljubljani, je po tem takim pač očitno, da za vse to, kar smo do zdaj dosegli ali za kar se še dandanes žalibog! brez uspeha potegujemo, potezali so se rodoljubi že pred 27 leti. Pa tudi onega leta je bila ustanovljena čitalnica pod imenom „slovenskega društva“, ki je že takrat tudi z izvrstnim uspehom spravljala slovenske igre na javni gledališki oder.

Puhla ošabnost je tedaj, ako tako imenovani „Mladoslavenci“ si domišljujejo, da so oni kaj ustvarili, na kar se ni mislilo že pred 27 leti. Baharija njihova z „napredkom“ je tedaj podobna le votlemu sodu, v katerem nič ni. Če je pa to „napredek“, da se svetinje vere naše zasmehujejo in da se stan duhovski zaničuje pod banderom brezverskega liberalizma, potem pač

velja o teh domorodcih „naprednjakih“, kar je Mirko Bogovič že leta 1848 pel tako-le:

Ali so to domorodci,
Kteri truda se bojijo,
Ko edinost omaguje
In razpor nad domačijo
Svoja krila razteguje?

Oj! če to so domorodci,
Če od njih pomoč se čaka
Za pravico in svobodnost,
Bo zatrla sila vsaka
Lahko našo nam narodnost!

Slovstvene stvari.

Mrvjice slovniške in slovarske.

2.

Starejše slovenske slovnice učé, da *l*, kjer začenja zlog, ima svoj pravi glas. Ni torej čuda, da se starjim nam, ki smo svoje oči po tem uku navadili tako, delalen človek zdi biti vreden ne hvale, temveč palice (dela — len). Poznejša slovnica res nasproti velevala *l* pred obrazili-ec, *en* čitati za *v*, češ, da je napačno pisati tukaj *v* namesto *l*. Ali smo starji zopet nekoliko bolj trdi in nepreučljivi, sosebno kedar stojimo pred golo trditvijo — brez dokaza.

Drugi Slovani pišejo besede tako, kakor jih izgovarjajo. Slovenci pa smo se bili — morebiti največ drugih Slovanov — zbal ter smo od nekdanj pisali na pr.: bil, bila, bilo, in ne: biv, bila, bilo (kakor bi po hrvatsko-srbskem zgledu bilo). No ni dobro zaradi same etimologijske razvidnosti biti predoslednim ter stvari, — ako bi tudi prav gotova bila, kakor ni, — tirati do zadnje zarezé, zlasti ondi, kjer se tudi v izgovarjanji vjemljemo z drugimi Slovani. In zares, kdo sme pogrešek očitati pišočemu po resničnem izgovoru: delaven, delavec, v tem ko ima i staroslovenščina (poleg primerov na drugo vodečih) besede: pitavec, pištodavec (in dokaj drugih z „davec“ zloženih), pevec, pivnica, rosodaven, — ko ima srbščina besede: ležavkinja, livnica, natezavica, padavica, puzavac (plezavec), rukostavnik, sijavica i. t., — ko ima češčina mnogo takih besed, kakor je: krkavec; — ko celó Hrvatje že kujejo novinke, kakor je: vladavina za Regierungssystem, uvidjavnost za Einsicht! Mislim torej, da bode lahko mirno spaval, kdor s teh razlogov po Metelkotu piše: -aven, even, iven. Kaj pa vendar, ko bi se poprijeli tega-le pravila, da se *l* pisati mora v pravih od samostavnikov na -ilo izvedenih pridevnikih, na pr. plačilni list, pravilna pisava, cedilni obod (obod od cedila, kakor bi najbrže rekel Slovenec neknižnik), kadilna cena (cena kadilu), perilni zapissek, mazilni, motovilni, ogledalni, omelni itd., kakor pišemo: obilen, silen, a pri drugih takih pridevnikih, katere sosebno iz aktivnih glagolov radi obrazujemo in ki so nekam podobni deležnikom, da se zaradi razločka piše *v*, na pr. kadivni papir (primeri Vukov kadivni oltar)?

A kar se zlasti tiče besed: delavec, delaven, naj se z *v* pišejo tudi zato, ker staroslovenščina ima pridevnik: delav, -va, -vo, iz katerega jima utegne biti postanek. Vsakakor bi se *l* samo tedaj res moral pisati, ako bi na pr. beseda delavec bila postala iz participa delal ter bi se je držal neki pojem preteklosti, kakor vemo, da se je ne drži ni malo.

Veljaven (kakor: državni) in ne veljal en pišem še tudi za to, ker meni ta pridevnik neposredstveno izvira od samostavnika veljava, — in da je veljava

pravilne oblike, pričajo: država, kričava (starosl.), me-ljava (srb.) itd.

Ta velika ljubezen do *l^a*, ki so jo nekateri zdaj jeli razodevati, zavedla je zopet druge nedouke, da pišejo celó: stopilši namesto: stopivši, ter utegnejo še kdaj tudi kralje mleko piti mesto kravjega.

Reklo se je prej, da so pridevniki: aven, iven, nekako podobni participom na -oč, eč; vendar tako daleč, mislim, ne sme se iti z njimi, da bi pred sabo imeli od sebe zavisnih samostavnikov, kakor na priliko stoji v neki novi knjigi: „ker je obe elektriki ločilni zrak slab provodnik (mesto: obe elektriki ločeči zrak). V drugih slovanskih jezikih je malo takih pridevnikov, vendar imajo Poljaki: działalni, używalni, jadalni (z neprečrtanim *l*) in Rusi pravijo: povivalnaja babka (Hebamme, z enakim *l*). (Dal. prih.)

Slovensko slovstvo.

„Sv. Veliki Teden in Velika noč“

je naslov knjigi, ki jo je lani tik pred Veliko nočjo na svetlo dal gimnaz. prof. Andrej Marušič in založil Edv. Seitz v Gorici. Današnji „oglasnik“ jo naznanja. Ker se je za lanski Veliki teden razposlala prekasno, zato priporočamo jo letos živo vsem tistim, ki niso imeli preteklo leto prilike, omisliti si je. — „Veliki Teden“ obsega na 407 straneh v osmerki vse, kar se od cvetne nedelje do Velike noči po farnih cerkvah opravlja, — v latinskem in slovenskem jeziku. Obredi (cerkvena opravila) so mikavno in podučno pojasnjeni, tako da, kdor ima te bukve, vse lahko razume, kar v cerkvi vidi in sliši. — Da je pisava pravilna in čista, ni nam treba praviti; imé velecejenega pisatelja samo je že porok za delo izvrstno, kar sta že vlni pripoznala izvedenca v „Danici“ in „Slov. Gosp.“ s častno kritiko. — Dodanih je letos knjigi nekaj popravkov tiskarnih pomot. V končni opazki smo našli tudi to notico, da prvi slovenski „Veliki Teden“ od leta 1829 je spisal Andr. Albrecht, in da z „metelčico“ pisanega velikotjednika ni. (V predgovoru, namreč, je govoril pisatelj A. M. tudi o taki izdavi velikotjednika.) Po vsem tem Slovenci, ki nimate še te jako lepe knjižice, sezite zdaj po njej.

Mnogovrstne novice.

* *Ni vse zlato, kar se sveti!* — Nemčija je 1873. leta za 829 milijonov in 666.000 tolarjev blagá iz svojih dežel v tuje dežele prodala, kupila pa ga je iz tujih dežel za 1419 milijonov in 111.000 tolarjev, po takem je tedaj to leto za 589 milijonov in 445.000 tolarjev več denarja v tuje dežele šlo. Če tedaj to le nekatera leta še trpi, bodo ne samo tisti milijoni tolarjev iz Nemčije romali, ki jih je od Francozov za vojsko dobila, temuč še veliko več gotovine bode izfrčalo iz njenih dežel; potem bodo le še vojaki jej ostali za poplačanje potrebščin, ki si jih iz tujih dežel omisliti mora. Zares! al ni to očitno ubožno pismo za Bismarkovo vladarstvo?

* *Hiša za 1 gold. prodana!* — Nikar ne mislite, dragi gospodarji, da je to šala; gola resnica je, kajti advokat Janez Karman, ki je to hišo in še drugo posestvo zraven nje kupil, kaže, da vsak, ki bi tega ne verjel, se lahko prepriča iz sodnijskega zapisnika. 31. dne januarija t. l. je namreč ta advokat kupil to hišo v Starem Futaku Bačke županije na spodnjem Oger-skem, ki je že drugi pot na dražbi (licitaciji) na prodaj ponujana in na 500 gold. cenjena bila, pa ker družega

licitanta ni bilo, za 1 goldinar prodana, ob enem je isti advokat na tej dražbi zemljišče, ki je merilo 16 oralov in za 2400 gold. izklicano bilo, za 100 gold. kupil. — To so pač žalostna znamenja sedanjega časa.

* *Cesarja Franc Jožefa* namerava občina Kornyreva v Severinski županiji za svojega poslanca pri prihodnjih volitvah izvoliti. Ta občina je namreč zelo nejevoljna s svojim dosedanjim poslancem Trajan Dodatom, ki dosihmal za njo še ni nič storil. Cesar, pravijo, pa je njih oče. Res! odkritosrčna je ta želja, če bi se le občini mogla spolniti.

* *Norčava poroka.* Konec letošnjega pusta se je oženil 60 let star vdovec z 103 leta staro vdovo v Cinnwaldu na Českem. 80 let stari sin neveste, ki je uradnik v pokoji v Pragi, je bil z mlajšimi otroci te neveste pri poroki pričujoč. Pravijo, da ta „mlada“ nevesta je bila le enkrat bolna, ko je še v šolo hodila, zdaj pa je popolnoma zdrava in čvrsto opravlja vsa hišna opravila.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

„O, le pripravite se,“ mi žuga, „jaz vam bom pokazala, kaj se pravi z nami tako ravnati! Jutri, še danes, koj zdaj grem k gospej predstojnici.“

„Obžalujem, da to ne bo mogoče“, vgovarjam jaz mirno, „kajti za zdaj boste morali že še tu biti.“

„Da bi bila jaz tu,“ se grozi žena, „tu v tisti luknji, v katero ste me vtaknili? Nikakor ne, minuto več ne ostanem tu. Se bo videlo, če gospé predstojnice beseda še kaj veljá! O jaz vam bom pela, jaz, brž boste prestavljeni, ne, iz službe boste zapodeni, brez penzije, razumite?“

„Se še ne mudi,“ jej sežem jaz v besedo, „prašam pa vas, ali vas je volja, odgovarjati na moja vprašanja?“

„Jaz vam? Nikdar! Vi predrznež vi!“

„Opominjam vas, da ste tu pred sodnijo in se imate mirno in spodobno obnašati, sicer —“

„Sicer?“ mi seže v besedo in hudo vpre svoje sive oči va-me.

„Sicer bi vas moral spodobnega obnašanja učiti“, odgovorim jaz strogo; „pri nas imamo naprave, v katerih se nepokorni madé brez ozira na to, ali so ženskega ali moškega spola.“

„O, o, bom videla, kako daleč predrznost in nesramnost vaša segati sme. Jaz vam ne odgovorim nič, razumite? Se bom že drugod pritožila zoper tako silovitost.“

„Slobodno! To pravico imate. Zdaj pa odgovarjajte najprej meni.“

„Z vami ne govorim, to sem že rekla,“ se zadere ošabno, se zasučé in hoče iti iz sobe, a na pragu jo vstavi čuvaj. Jaz mu mignem, da jo odpelje, spoznavši, da zdaj ni ž njo nič opraviti.

Mislite si, kak hrup je naredila ta dogodba po trgu! Zdaj je bilo nekaterim razumljivo, kako je mogel priti Jonas do tega bogastva, kajti kupčija z lesom, s katero se je le bolj na videz pečal, mu ni mogla toliko nesti, za kolikor je bil vsako leto bogatejši. „To je tedaj tista loterija — so rekli drugi — v kateri je, kakor je pravil, toliko zadel!“

Politične stvari.

Skrivne policijske zvijače nekaterih ministrov zoper Slované v Avstriji.

Koliko nesreče je politika Beustova vsula čez ubogo Avstrijo, že davno vé ves svet; on je stvaril tudi osodepolni dualizem, po katerem je do njega edino naše cesarstvo bilo razcepljeno na dva kosa tako, da so jima morali dati celó skovano novo imé „Cislajtanija“ in „Translajtanija“, in da za zdaj obé „Lajtaniji“ hirate tako, da umreti ne morete, živeti pa tudi ne. Saksonski baron Beust je kot grof Avstrijski stvaril sistemo sedanjo, po kateri pri nas v Avstriji je tudi taka zmešnjava vseh socijalnih razmer, da bode težko rešnika.

Marsikaj pa, kar je dosihmal bolj skrito bilo, prinesla je na dan knjiga umrlega državnega svétnika viteza Bernharda Meyer-a, katere pod naslovom: „Erlebnisse des Bernhard Ritter v. Meyer“ (kaj je Bernhard vitez pl. Meyer doživel) 2. del veliko razodeva o politiki Beustovi. Dunajski časniki pišejo, da je Beust nalašč iz Londona prišel na Dunaj, da bi zabranil izdanje tega dela jako zanimive knjige, v kateri so popisane zvijače Beustove, dokler je veliko moč v svoji roki imel. Al ni se mu posrečilo zatreti zlatega denarja vredne knjige, ki jo izdaja sin ranjcega viteza Meyera. Dunajski „Tagblatt“ celó piše, da je Beust žugal tožbo zaradi razžaljenja časti napeti zoper to knjigo; al to žuganje je le prazno, kajti potem bi prišle še le druge reči na dan; „Vaterland“ kliče žlahnemu Beustu: „Heraus mit Eurem Fiederwisch, edler Graf, wir pariren!“

Dunajski liberalni listi so se zakadili v to knjigo, kakor četa lovskih psov plane za žlahno divjaščino. Naravno! Saj pa tudi Meyer razkrije pred svetom marsikaj, kar bi liberalna svojat najrajše devet čevljev pod zemljo zakopano imela. Po tej „spomenici“ se nam pokažejo ljudje, ki so dozdej za poštenoviče veljali, „poštenoviči“ v ravno nasprotnem pomenu besede, odkrije se nam vsa tista mašinerija, ki je na skrivnem delovaje marsikaj vstrojila, kar se je pošteno mislečim ljudém neverjetno, nemogoče zdelo ter se z resnico in pravico skladalo tako, kakor noč z dnevom.

Politika Saksonskega barona, v Avstriji do grofa povzdignjenega državnega kancelarja Beusta se pokaže v tej knjigi v vsi zavržljivosti, nesramnosti. Beust se je polastil vseh ministerstev, tako, da je vsak minister delal tako, kakor je bilo Beustu všeč; zlasti policijsko poročevalstvo je bilo popolnoma v njegovih rokah. Nekega dvornega svetovalca, izvrstnega moža, ki se mu ni hotel podati, je odpravil iz policijskega oddelka ter na njegovo mesto vrnil človeka, ki mu je bil v vsem vdan. S pomočjo tega človeka so se prenarejala poročila zaupnih mož, posebno onih, katere je vlada po Ogerskem rabila. Dasiravno Hrvatje, Srbi in Slovaki niso nikakor marali za prihodnjo Ogersko gospodarstvo in se mu na vso moč vstavljali, morala so vendar poročila od tod biti tako zasukana ali „popravljená“, kakor da bi vsi Srbi, Hrvatje itd. dualizem komaj pričakovali ter bi bili vsi vneti za to novo „koristno“ napravo. To se je godilo vse na skrivnem po Beustovi volji. Srbi in Slovani pa, o katerih se to nikakor ni moglo reči, ker bi bilo popolnoma neverjetno, so se morali spraviti v sum, da na Rusko stran vlečejo, so tedaj državi nevarni. Znan je nekemu popolnoma zanesljivemu dopisniku „Vaterlanda“ mož, ki je bil na Hrvaškem vladni agent; tega so poklicali na Dunaj ter muzeló zamerili, da ni

tako poročal o Hrvatih, kakor bi bilo Beustu po volji, namreč, da so vsi vneti za dualizem. Žugalo se mu je celó, da bo prišel ob službo, ako zanaprej ne bo pošiljal takih poročil, kakoršna so Beustu všeč. Pa ta mož je bil res možak, popustil je rajši službo, ko da bi bil pošiljal lažnjiva poročila na Dunaj.

Al takih možakov je žalibog! dandanes v vladnih službah strašno malo. Zato se ni čuditi, če so tudi nas Slovence na Dunaji tako črnili kot rusofilce, to je, ljudi, ki za Avstrijo nič ne maramo in le po Rusiji hrepenimo. Beustu samemu nismo bili tako že nikdar na srce priraščeni, a hotel je opravičiti svojo mržnjo do nas pred svetom, vsaj pred merodajnimi krogi, zato so bila policijska poročila, če so tudi na Dunaj prišla resnična, bela, v Beustovi strojarnici tako pobarvana, da so njegovim namenom vstrezala. Slovenec in Slovan sploh je moral na Dunaji veljati za državi nevarnega rovarja, da je mogel Beust na odločnem mestu izreči: „Slovane je treba k steni pritisniti.“ Pritiskal jih je, ker so mu bili pri osnovanju dualizma na poti.

To vse, pa še mnogo drugih takih „lepih“ reči, ki so se za časa Beusta in po njegovi volji godile, podaja svetu Meyerjeva knjiga. Ni čuda toraj, da nemškim liberalcem, katere je Beust vstvaril, gotovo pa jim pomagal do nadvlade v Avstriji, ni nikakor po volji, da so se je lotili enako razkačenim sršenom. Ovreči, opravičiti in vtajiti pa teh nepostavnosti ne morejo, kakor tudi škandalov ne, ki jih je svet po Ofenheimovi pravdi zvedel. Nam se zdi, da se bliža dan, ko bodo vsi grehi nemške liberalne stranke in njenih pokroviteljev razodeti svetu, kateri se bo nevoljen obrnil od takih ljudi. Da potem pride tudi zá-nje sodni dan, to zahteva tek sveta in časa. Pravice ne bodo pregnali iz sveta in ta jih bo že zadela. Sramote imajo že zadosti, kazni jim tudi ne bo prizanesla.

Slovstvene stvari.

Mrvice slovniške in slovarske.

(Dalje.)

3.

Znan je razloček med prednicama pre- (über-) in pro- (durch-), ki se z njima sestavlja sila glagolov. Drugi slovanski jeziki razen poljskega imajo še prednico pro, a pri nas umira ter se sliši samo v besedi: pródaj (na pródaj), k večjemu še v besedah: prostor, prorok, vendar že rajši pravijo: prestor, prerok, predati, in Poljaci so jo popolnoma izgubili. — Pomisel: z enega na drugo mesto, takó je različna od pomisli: skozi katero reč, da bode znanstveno obdelovanje reči res težko izhajalo brez prednice pro-. Drugo je: preskočiti jarek, in drugo: preskočiti obroč (skočiti skozi obroč), kakor lahko rečeta Čeh in Rus. Tako ima Vukov rječnik: probiti durchschlagen, prebiti zerschlagen, prolomiti durchbrechen, prelomiti entzweibrechen, propustiti durchlassen, prepustiti überlassen; tako tudi staroslovenščina: prohoditi skvozé dvé goré, in préhoditi ot mesta na mesto itd.

Ne hoteč prorokovati, bode li se kdaj pri nas oživilo, kar je odmrlo — dasi ni nemogoče, — svetoval bi jaz takó, da se pro ohrani, kjer ga še imamo, a vnovič da se vvede samo tam, kjer gre za izraz pojma: iti skozi kaj, spraviti stvar skozi stvar, in kjer bi zlasti glagol s pre začel bil lahko dvoumen. Povsod drugod zdržujmo se novotarije, ker je nepotrebna. Čemu da bi pisali: progovoriti, probuditi (kakor nekateri že res pišejo), prolivati kri, propiti grunte, proi-

grati denarje, ko imamo svoje glagole: pregovoriti, spregovoriti, prebuditi, prelivati, zapiti, zaigrati?! Pišimo rajši kar čisto srbščino ali pa češčino!

Sosebno je nepotrebno in nekazno odstopati od dozdane navade v pisanji besed: premeniti, premena, prěmenljiv, ki so jih nekateri velecenjeni in prezaslužni pisatelji jeli pisati s pro-. Prvič, narod govori: premeniti, drugič, takó je tudi logično, ker tukaj ne hodi za prohod skozi kako stvar, marveč za prehod z ene oblike na drugo, za prestop iz enega v drug stan, za preuredbo, predrugačbo; tretjič ima staroslovenščina po Miklošiči v največ virih: prěmeniti, prěmenjati, prámena, in samo v enem: promena, ter je Čehom in Rusom oboja oblika znana. Srbščina ima res samo: promena, promeniti; ali zakaj bi se prav tukaj dajala prednost srbščini pred staroslovenščino, zakaj bi jo dajali tisti, ki brez ozira na srbščino pišejo: lastnostij, bodočest, ja je gledal, vnenjest, poprejšnjest itd. *)

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Zima brez konca in kraja!* — „Pojte rakom žvižgat vi lažnjivi preroki vremena!“ — pač letos smejo reči povsod. Pariški konservatorij je prerokoval konec zime sredi januarija meseca, tudi stari Matija s svojim pregovorom, da „Matija led zbija; če ga ni, ga pa naredi“, je letos velik lažnik; da celó žrjavi so letos vsi zbegani; pretekle tri dni zvečer že smo jih slišali nad nami v Ljubljani; zapustili so menda letos sneženo Laško ter se vrnili k nam nazaj, mislé, da jim bode tū gorkeje, al goljufali so se ubogi romarji. Da je v naših krajih zima dolga, ni čuda, al da tudi na Laškem, Turškem in drugod je še huja, to je nena- vadno. Na Laškem imajo letos toliko snega, da najstareji ljudje tacega ne pomnijo. V Milani ga je padlo 19. in 20. dne preteklega meseca toliko, da 1. dan so najeli 3500, 2. dan pa 4500 delavcev, ki so ga iz ulic kidali, katerim so samo 1. dan za to plačali 104.000 frankov. V Benetkah je 19. svečana zraven snega razsajal tak vihar po morji, da je mnogo ladij škodo trpelo. V Turinu in okolici njegovi je snežilo 3 dni in 3 noči neprenehoma. V Bologni je teža snega ponoči potrla streho hiše, pod katero je spala družina s 7 otroci; vse druge so otehi smrti, očeta pa je ubilo. Od Genove do Florence okó ni videlo nič družega kot sneg in le sneg; noben voz se ni mogel peljati, in če se je peljal, drčalo se je konjem, ki niso imeli poostrenih podkev, tako, da niso mogli naprej. Ni tedaj čuda, da letos po več krajih žlahna divjina (srne, jeleni itd.) konec jemlje. Grozno trpijo v Švajci; v več krajih so hiše popolnoma pokrite s snegom in pod snegom so morali ljudje predóre (tunele) narediti,

*) To brezumno predrugačevanje je tudi neugodno národnemu napredku, ker ljudi bega in jim kalí veselje do novejših izdelkov, slovenskega slovstva. O, da bi, sosebno kar je mlajših prebrisane glave, táko neplodno presukavanje oblik, — o čemer smo gori navedli nekoliko primerov, — prepustili vrednemu tega imena „jezikobrodju“ ter držéč se pisanja, kakoršno se je večini slovenski priljubilo, rajši iskali cene in veljave v tem prizadetji, kakó bi svojim v čistem jeziku pravilno osnovanim spisom dali pravi klasični lik, kakó bi jih ubrali na vse strani po zahtevu blagostne simetrije ter navdahnili jim prikupljivo milino! Res bi bila naloga zlasti znanstvenih zavodov prednjačiti, kakor pravi Hrvat, v taki vzoriti pisavi, in prepušča se sodba sprevidnim, je li povsem dostojno, na pr. Matice naše, če v njenih razdatkih piše eden: ne bil, drugi: ni bil, tretji: nij bil; eden: jena hči, drug: njena hči; eden: minuta, drug: minota (natvora?); eden: spregovoriti, drug: probuditi; eden: čoln, drug: čolen; eden: za očetom, drug: za očó; eden: osvobodjen, drug: učinen, naklonen, tretji zopet: mladezen (Slama, hočem reči: Slava izumitelju i posnemateljem!) itd.

da skozi nje morejo vñ na cesto; če kmalu ne nastopi spomlad, poginilo bode mnogo živine lakote; cent sená veljá že 11 do 12 frankov.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

Morda bi se bila ta reč še dolgo vlekla, zlasti kar se tiče zveze med Jonasem in Linarjem, kateremu je moral prvi podvreči one bankovce, da ne bi bilo se prigodilo zopet nekaj, kar je preiskavo naglo pripeljalo na pravo pot.

Nekega popoldne pride k meni učitelj, o katerem sem že prej rekel, da je bil memo krčmarja edina oseba, ki je z Jonasom občevala. Mož je ves plah, kakor da bi se mu bila kaka nesreča prigodila. Jaz mu ponudim stol in ko sede, ga prašam, kaj ga je k meni pripeljalo.

„Vest, huda vest,“ odgovori ves potr. „Tako mi ni več živeti, če bi tudi varno bilo.“

„Vest vas teži?“ prašam zavzet. „I, kaj imaste vendar na nji.“

„Poslušajte me, potem pa storite z mano, kar hočete. Dobrega tako nisem vreden.“

Ko mu zagotovim, da ga bom poslušal, potem pa ravnal po postavi, prične:

„Da, po postavi, nič drugače, to zaslužim. Najprvo zvedite, da Linar sedi po nedolžnem v zaporu.“

„To veste vi in mi pridete še le zdaj praviti?“

„Prej sem se bal, a zdaj, ko ste pravega prijeli, se ne bojim več. Tudi bi prej ne bil imel nobenih dokazov, Jonas in krčmar bi bila vse vtajila in tako bi bil jaz prišel zarad obrekovanja v past, Linarju pa to ne bi bilo pomagalo.“

„Govorite, človek, govorite! Povejte mi vse, kajti vsaka ura, katero sedi Linar po nedolžnem v ječi, pade vam na krivdo.“

„O, bom govoril, vse bom povedal, kar vem. Kar pa ne vem, do tega vam bom pokazal pot.“

„Postava ima v takih slučajih, če pride po prostovoljnem naznanilu kakega sokrivca kako hudodelstvo na dan, posebne olajšalne določbe, in zlasti če kdo, čeravno sokrivec, izdá kako družbo, ki se pečá s ponarejanjem in izdajanjem bankovcev, ali pokaže pot, po kateri pride sodnija do nje, se ravná ž njim jako milostljivo, včasih ostane celó brez kazni.“

„Tega mi ni bilo treba opomniti, gospod sodnik, jaz bi vam bil tako vse povedal, kar vem. Milost postavce celó ne maram, ker vem, da sem zaslužil ostro kazen. Tedaj čujte!“

Jaz vzamem pero v roko, da bi si kaj zapisal, in on prične:

„Jaz sem tu učitelj, to vam bo znano, da je plača moja pičla, to tudi veste. Predno sem se posvetil učiteljstvu, bil sem uradnik, ali zavoljo neke nezvestobe so mi bili slovo dali. Ker se potem nisem mogel drugam obrniti, sem prišel sem za učitelja. Lahkoživcu, ki sem, mi ni bilo moč shajati s pičlo plačo, zato sem bil vedno v denarnih zadregah. To je moral Jonas zvedeti, kajti nekega dne pride k meni in mi ponudi denarja na posodo. Lahko si mislite, kako brez pomislika

vse druge po duhu in društvenih razmerah, so navadno zapovedovalci tudi v modi.

Odtod sledi, da je zgodovina mode tesno zvezana z zgodovino omike in politike. Po obrazu more se soditi duh, ki se odseva v obličje, tako po obleki značaj mesta, kraja, naroda.

Zelo malo se vé o starih Asircih; pa v podrtijah Ninivskih najdemo kroj obleke, enak onemu Egipčanov! kaj je naravnije, kakor da sklepamo iz tega na sorodstvo omike Asirske in Egipčanske? Ostroumni gledalec more v ptujem mestu spoznati že na ulici stanje in mišljenje njegovih prebivalcev. Različni slog zidanja je skoro tisto, kakor različen kroj; v obojem je dober del pretekla in sedanje zgodovine.

Menjajoča se moda moškega in ženskega kroja podobna je barometru, ki pokazuje politično in društveno stanje. Čim bolj oddaljen jo narod od onih krajev, kjer se določuje osoda narodom, čim stalniji, enoličnejši je njegovo notranje življenje, tem manj se mu preminja kroj, da ne rečem moda, ker ta beseda naznanja menjo kroja, in se more le rabiti, če je narod že različne kroje nosil, in se že bolj razvil.

Zato je noša gorjanca in kmeta sploh, oddaljenega od mesta, več let, da, tudi stoletij, vedno ista, in nasproti, če se premeni, je to znamenje, da se je zgodil velik politični prevrat, kateri je imel težke nasledke za narod. Pri tem so tudi okolnosti precejšnjega vpliva; čim mirnejša je doba, čim slabše politično življenje, tem stalnejša je moda; ljudje v velikih mestih menjajo kroj, narod pa ostane v stari opravi in še misli ne na drugo.

Nikoli se kroj ni tako hitro menjal, ko v burnem letu 1848. In ni se samo naglo menjal, ampak tudi brzo širil in se polastil celó ljudi, ki niso bili nikakor vneti za prekucijo; zdelo se je, kakor bi povsod divji vrtinec sukal vso Evropo, kjer je tako imenovana svoboda jela prodirati.

Le tam, kjer je bilo javno mnenje hladneje, bodi-si zarad velicega napredka, kakor na Angleškem, bodi-si zarad zaostatka, kakor v Rusiji, niso nasledovali klobučarji in krojači srečne osode bratov po ostalem svetu. Ta nevarna mednarodna mrzlica bila je tako silna, da se jej niso ubranile niti sive glave, ampak mlado in staro zabredlo je v to nevarnost.

Kdor je ostal pri starem, gotovo je dobil kak sramotiven priimek. Človek bi bil mislil, da se bodo z enim udarcem pretrgale vse vezi, ki vežejo preteklost s sedanostjo. Pa kakor ni imel v politiki nikdo jasnih in bistrih nazorov, ampak je bilo vse fanatično idealiziranje, tako je bila tudi moda zbrano krdelo neumnosti in smešnosti. Take zmešnjave morda ni videla niti Francoska prekucija. Narodna misel vročega laškega plemena ohranila se je v gorah Siciljskih in Abruških, katerih najugodnejši posel je bilo roparstvo. Pa, glej čudo! klobuci teh ljudi imenovanih „Carbonari“ postali so moda polovice Evrope. Ideja ljudovladstva kazala se je v rdeči kapi, katera je prav neskladno nasprotovala drugemu kroju, izposojenemu iz najbolj monarhične dobe cesarstva.

Ideje (kosmopolitično - prekucijske pa osebno - narodne) podale so si prijateljsko roko. Pa, kakor smo postavljali skupaj republikanca „Mazzini-ja“ s hrabrim Jelačičem, kakor smo spoštovali skupaj ljudi vse skoz nasprotnih načel v Přemislju Otokarju in Ivanu Husu, ravno tako nosili smo pri stari slovanski obleki jakobinske kapice, in gospé opasale so si konservativni oprsnjak s tribarvenim vezom, katerega zibelka je Francoska prekucija.

(Kon. prih.)

Evo kos nemške učenosti!

Iz Šent-Urhške gore 11. sušca.

Unidan sem dobil letno poročilo „zoologično-botaniškega društva“ Dunajskega v roke. Pregledovaje njegov obsežek zapazim neki popis rastlinstva Gorenske strani z naslovom: „Beitrag zur Flora Oberkrains von Hans Engelthaler“, kateri je — kakor piše — leta 1872 in 1873 plazivši se po Gorenskih planinah cvetlice nabiral. Željno, rekel bi, prav hlastno začnem čitati ta popis njegov; al kako me že pri sedmi vrstici zbode v oči v nemški jezik predstavljeno ime Bohinjske planine „Črna prst“. In kaj mislite, kako ga je skoval? Le nikar se ne smejajte; vsaj veste: črni-a-o je po nemški „schwarz“, prst pa „Finger“; tedaj: črna prst = schwarzer Finger. Da bi ga vrag krcnil po prstih tacega Nemca, si mislim, ki imena krajev naše mile domovine tako neumno v nemščino prevaja. Ni čuda po takem, da iz naše Zaplate so napravili Sauplatte; iz Luž Lausch in druga taka imena, katera, ako bi jih psu na rep privezal, bi gotovo steklino dobil. — Ko „visokoučeni“ Hans vse kote in kraje popiše, kjer je nabiraje rastline se potikal, pravi: „botaniški izid svojih popotovanj priobčujem v sledečem imeniku, s tem pristavkom, da se nahajajo v njem le tista plemena, katera — čujte! — na Kranjskem doslej, ali še niso bila najdena, ali pa sem jih na takih mestih nabiral, katerih popisi Kranjske flore, ki so doslej na svitlo došli, posebej ne opomnijo! In zdajci našteva te nam Kranjcem do zdaj „še nepoznane“ rastline in te so, naj vsaj prvih osem, tu navodim: „Atragene alpina“ (Črna prst, Prevale), katera pa na vsem Gorenskem pogorju raste; „Thalictrum aquilegifolium“ (Aufstieg von Mitterdorf — am Ufer der Gurk), ki se pa nahaja po grmovju, ob potocih po lozah in drugod po celi deželi. „Ranunculus hybridus“ (Mangart), katerega je po Gorenskih planinah povsod obilo, „Caltha palustris“ (pri izviru Bohinjske Save), mi pa pravimo: povsod, kjerkoli le žabe kvakajo, „Trollius europaeus“ (Wiesen um Feistritz) in „Aquilegia nigricans“ (Črna prst) obeh obilno na Zaplati in prvega poleg Kranjske gore cele kupe, „Aconitum Napellus“ (bei den Triglav Seen), tega je pa tukaj, kmalu od Šent-Urhške gore proti Krvavcu, potem v dolgih njivah med Grebenom in Krvavcem, posebno pa na Višencah toliko, da lahko vse homeopate ž njim prevedimo. In tako našteva 154 plemen in vrst rastlin od njega v dveh letih na Kranjskem nabranih, med katerimi pa ne ene ni, da bi je Fleischman v svojem pregledu (synopsis) flore Kranjske že ne omenil in tudi več kot polovico njih najdeš ne samo po vsem Gorenskem pogorju, temuč tudi drugod, — in vendar „učeni“ Hans trdi, da jih doslej ali še noben našel ni, ali vsaj nihče še v kakem spisu njih mest, kjer rastejo, na tanko popisal. Bogme! naj bi kdo nas se predrznil pisati tako kolobocijo, nemci in nemškutarji bi kot gladni psi planili na-nj in ga do dobrega zmleli; ako pa piše kaki nemški „Hans“ in naj še tako otrobe veže, vendar je vse „izvrstno“, „sijajno“, „nedosegljivo“, „neverjetno učeno“! Mi pa pravimo:

Hans Sachs war ein Schuh-Macher und Poet dazu.

Slovstvene stvari.

Mrvice slovniske in slovarske.

(Dalje.)

4.

Nekateri so jeli pisati: moraličen, moralično stališče.

To je že po vsi pravici šibal gospod, kateri „Novicam“ iz Gorice dopisuje, vendar brez uspeha, kakor je podoba.

Nedavno smo zopet našli v nekem časniku stavek: Moralično, dasiravno ne formalno, smo dosegli svoj namen. Zakaj se ni pisalo še: formalnično? Ne bila bi napaka ni večja ni manja. Odkod se je vzela tukaj končnica: -čen? Moralen, -lna, -lno edino je pravilno. Prav takó je tudi napak pisati: metrična mera, o kateri bode še mnogo govoriti in v kratkem. Tej novi (prvotno francoski) meri je za jednico vzet meter, beseda sicer grška, katero pa bomo po naše sklanjali, namreč: meter, metra, pridevnik torej: metersk, ali morebiti tudi: metroven. Toraj: meterska mera. Končnica -ičen v tujkah vodi nazaj najraje do končnice: ika, ter je na svojem mestu samo tedaj, kadar iz te pohaja; na pr. metrika, torej: metrično pravilo (prozodijsko), logika — logičen, politika — političen, matematika — matematičen, tudi: klasik — klasičen itd.

5.

Kaj je besedica: jeli? Morebiti zgolj vprašavnica? Ako pogledamo v staroslovenski in Vukov srbski slovar, najdemo, da ni.

Zložena je marveč iz glagola: je in vprašavnice: li; torej bomo, rabeč li, rekli v zdanjem času: sem li, si li, je li, smo li itd., a v preteklem času: sem li bil, si li bil, je li bil, smo li bili itd. Napačno je torej: Jeli ste zdravi? in tautologija je: jeli je tvoj brat domá. Logično bi moglo to biti samo, ako bi se primislil še veznik: da, namreč: jeli da je (ist eš fo, daš —).

Niti se je ogibati naše stare vprašavnice: ali, ker je res povsod v narodu, in ker jo tudi pozná staroslovenščina, ki ima: a ili? in pa: ali? in s srbščino vred še tudi: dà li? No poreče kdo: Kakó da se tudi v hrvatskih listih čita včasih: jeli je bio? To bode najbržé odtod, ker je i pri Hrvatih več piscev, nego temeljitih znateljev slovnice hrv.

Še nekaj. Vprašavni li mora stati brž za glagolom in tudi brž za besedico bi, ter pred zaimkom se, kadar je glagol povračaven. Torej: Smem li se zanesti? in nikoli ne: se li smem zanesti? Vendar more li se verjeti kaj tacega? in ne: Vendar se li more verjeti? Ne bi li se dalo? in ne: ne bi se li dalo? Red: se li smem? takó je protiven slovanskemu jeziku, da bi se brez straha izgube lahko razpisalo tehtno darilo temu, kdor bi kaj tacega drugod našel. Pa mi odvrne kdo: neknižni Slovenec takó govori, torej ide za opravičeno lastovitost ali svojstvenost našega jezika. Ni verjeti, ampak verjetnejše je, da se to sme pripisati tujemu, zlasti nemškemu vplivu. Nemec ne more začeti stavka z glagolom, ter potrebuje breznaglasnice s kraja, na pr.: es war einmal ein König, er war itd. od tod izvira i naša navada, ker je drugi slovanski jeziki ne potrjajo.

6.

Včasih se najde v kakem slovenskem listu: žrtovati za opfern, kar je pogrešno. Pravilno se piše ta glagol, brez katerega skoraj res ne moremo izhajati, žrtvovati od samost. žrtva (starosl. in rusk.), tako tudi žrtvenik, požrtvovaven itd.

7.

Večkrat se pogrešno piše šč, kjer ima š biti, na pr. manjščina mesto: manjšina ali manjina. Odkod bi se tukaj vzela šč? saj v besedi: manjši ni duha ne sluha od kakega sk ali st. Nasproti pa: slovenščina, od slovenski. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Črnovic v Bukovini 12. marca. — Tudi pri nas je vladala ostra zima. Še zdaj imamo snega do 4 čevlje, mraza pa smo imeli te dni do 24 stopinj; včeraj pa danes pihlja mlačen veter, tako, da se je bati, da ne bi Črnovice splavale po snežnici. Koliko blata in vode stoji včasih po naših ulicah, sodite lahko iz tega, da je preteklo jesen utonil deček iz druge realke o deževnem vremenu v grabnu na mestni ulici v blatu in deževnici. — Dragina je takošnja kakor na Dunaji; obrtnije malo; kupčija je vsa v židovskih rokah; kaj pa je žid, to vé ves svet.*)

V Gorici 13. marca. — Včeraj smo izvedeli po telegramu g. grofa Coronini-a (dež. poslanca), da pride svetli cesar tudi v Gorico, in sicer 4. aprila. — Danes imamo najlepše spomladansko vreme. — Morilca nesrečnega Lašić-a iz Renč (umorjenega Božični večer l. l.) so predvčeranjim na 8 let ječe obsodili; tovaruše njegove pa na 2 leti $\frac{1}{2}$ leta in 3 tedne. Morilcu je priimek Petrin. Obnašal se je pri obravnavi surovo in predrzno.

Iz Materijske okolice na Notranjskem 4. sušca. **) (Vprašanje na Materijskega župana.) „Vsaka reč ima dve strani, tako je tudi letošnja ostra zima Materijcem naklonila precejšen dobiček s tem, da so veliko ledú prodali v Trst. Pridno so ga nakladali na vozove svoje in ga v Prestranek na železnico vozili; tudi Matenjski župan se je s kravo in konjem enmalo pa prav malo opiral z vožnjo ledu; ko pa so iz Trsta pridnim Matenjcem došli lepi denarci, je župan tebi nič meni nič kar 200 gold. v svoj žep utaknil. Vse se je čudilo, po katerem računu si je on odštél celih 200 gold., in ko je nekdo nekaj malega o tem čudnem računu županovem besedoval, dal ga je menda za 48 ur zapreti! Mi pa iz tega zaporá nismo še prepričani, da je županu res šlo 200 gld. plače za led; zato ga očitno vprašamo: kako je on računal, da je v svoj žep vtaknil toliki znesek? le ko nam očitno dokaže, kako je on sebi in drugim račun delal, bomo razsodili, ali je onih 200 gold. po pravici ali krivici si prilastil. Zato, gospod župan, opravičite se očitno pred svetom!

Iz Idrije 15. febr. — V „Laib. Ztg.“ se nahaja od tod dopis, ki sicer ne zagovarja naravnost Samassovih zvonov, iz katerega je pa vendar razvidna jeza zaradi tega, kar so „Novice“ o njih pisale. In vendar smo „Novicam“ še premalo poročili, lahko bi bili popisali več pól o nevolji in razdraženosti prebivalcev zavoljo takih zvonov. Toda če „Laib. Zeitg.“ že g. Samasso pod svoje krilo jemlje, zakaj ne pové, kako je z onimi zvonovi, o katerih je nedavno poročala, da so bili nekam na Poljsko naročeni, češ, „našega Samassa zvonarska slava sega že čez meje naših dežel, celó na Poljsko.“ Ali so ti zvonovi Poljakom po volji? Kako spričalo je dobil gosp. Samassa od njih? Ali bi ne hotel priobčiti ga? ***)

*) Radostni sprejmemo drugi pot kaj več.

Vred.

**) Ta dopis pod adreso „Slov. Novicam v Ibljani“ je bil, kakor poštni pečat kaže, 5. dne t. m. v Postojni na pošto dan; al pošta Postojnska ne pozna „Ibljane“, zato je pismo romalo na Reko, kakor pečat Reške pošte od 5. dne t. m. kaže. Ker pa na Reškem nimajo „Ibljane“, zato so pismo napotili v Senj v Dalmacijo, kamor je došlo 7. t. m.; tu še le so vedeli, da Ljubljano prosto ljudstvo tudi imenuje „Ibljano“, in odposlali so pismo le-sem, kamor je po petdnevem romarstvu 10. dne t. m. srečno prišlo — na čast pošti Postojnski!

Vred.

***) Težko! Kakor smo zvedeli, so tudi po „Laib. Ztg.“ toliko hvaljeni zvonovi skaženi.

Vred.

3. O vprašanji, kdaj naj bo občni zbor, se sklene po kratkem razgovorjanji, da bo na vsak način maja meseca po deželnem zboru; dan pa naj določi predsednik, ter o pravem času svoj sklep razglasi. Občnemu zboru bo med drugim tudi naloga, da vsled Matičnih pravil voli deset odbornikov, in sicer: 8 odbornikov namesto onih 1870. leta voljenih, ki so a) izmed Ljubljanskih: dr. J. Bleiweis, J. Tušek, J. Vavrů; b) izmed vnanjih: grof Jožef Barbo, J. Gorup, Fr. Kandernal, Luka Svetec, dr. J. Ulaga; — 2 odbornika namesto umrlih Ljubljanskih: dr. E. H. Costa in dr. L. Vončina. (Kon. prih.)

Politične stvari.

Političen razgled.

Besedovanje o pravdi Ofenheimovi še ni pri kraju. Razni listi še mnogo pišejo „pro“ in „contra“. Posebno smešno in strastno ob enem se obnaša „Deutsche Zeitung“, katera se dela, kakor bi hotela celo pravdo ovreči. Imenuje se sama organ „poštenjakov“, in se trka na prsi, kakor farizejec v evangeliji, češ, „hvala Bogu, da nisem tak, kakor oni-le colnar!“ Al te lamentacije so jako jalove. Patroni od „Deutsche Zeitung“ sicer pravice in poštenosti ne poznajo, kedar gre zoper Slované, in prav oni so najhujši nasprotniki enakopravnosti vseh narodov; oni so tako pošteni, da od same poštenosti že več ne vedó, da živijo v Avstriji, vsi zamaknjeni v cesarstvo Bismarkovo. Naj tedaj malo natančneje pogledamo, kamo merijo oni kolovodje. Banhans je odločen protivnik Slovanov, zato ga spremljajo simpatije strastnih prusomanov, med katerimi potroni od „Deutsche Zeitung“ zvonec nosijo. Vsa Banhansova slava se koncentrira v tem, da je Slované in še posebno nas Slovence na steno pritiskal, kjer je le mogel (glej preganjanje domačih uradnikov in razpust Kranjske trgovinske zbornice!); zato vživa še sedaj zaupanje vseh naših protivnikov; od tod pa se pričinja tudi sovraštvo „Deutsche Zeitung“ do Ofenheima, kateri je Banhansu hud udarec prizadel. Že so nekatere trgovinske zbornice in nekatere nemško-pemske občine Banhansu svoje zaupanje izrekle. Vse te zaupnice je treba tedaj iz ravno tistega stališča soditi. Nihče nas menda Ofenheima ne zagovarja, veseli nas pa, da je odkril početje Banhansovo, Giskrovo in družih tacih mož, in celo ministerstvo potresel. Da Ofenheim ni fanatičen slovanožerec, pokazal je s tem, da ni hotel po vabilu Banhansovem k glasovitemu Chabrus-u pristopiti, in za to ga je fanatična teutomanska klika sovražila in ga še sedaj preganja pod krinko „poštenosti“.

Političen položaj se takraj Litave ni dosti spremenil; da pa je sedanja sistema nemogoča postala, o tem so vsa mnenja edina; al kaj na mesto sedanjega pride, ne more se še reči; reče pa se lahko to, da sprememb v sedanji politiki ne bodo pouzročile notranje razmere, ampak obče-evropski položaj: boj med Rimom in Berolinom bo menda odločiven; ako zmaga Rim in Francoska, triumfiral bode pri nas konservativna stranka; ako zmaga Pruska, pomeni to „finis Austriae“, — odtrgali jej bodo Prusi nemško polovico s Slovenci in Čehi vred, — in po Dunajskih ulicah bo začela trava rasti. Veliki dogodjaji niso daleč od nas; tolaži nas pa misel, da Avstrija ne bo stala na strani Prusije; to nam kažejo blede obrazi naših prusomanov, ki nam iz „Deutsche Zeitung“ in raznih „Tagblattov“ nasproti zijajo, kakor morski volkovi, ki jih je voda na breg vrgla, ki se jim pri odtoku vedno bolj

odmikuje. V odločilnih krogih so namreč spoznali, da nemški študentje niso tako strašni, kakor so se kazali leta 1848, in da dobre Avstrijske kmečke pesti veliko več odležejo, kakor je to nekaterim purgarjem ljubo. Že celó „N. fr. Presse“ je priznala: „die Bauernschaft ist durch das Wahlgesetz notorisch verkürzt“, zato sedanja volitveni red, v katerem šteje en purgar za tri kmete, se ne bo mogel dolgo več držati. To bode začetek sprememb, katerih na drobno prerokovati nikakor ne moremo; le neka slutnja nam pravi, da mora v kratkem času drugače postati.

Na Ogerskem imajo novo ministerstvo, ki nima nobene prave barve. Obojni magjarski stranki pa ste se razpršili in združili v eno samo „liberalno“ stranko. Zares čudno, da se cela zbornica edinega Sennyeya in njegovih 20 pristašev tako boji, da se morate dve stranki v eno zlit, da se reši „liberalizem“. — Nek čuden duh je zavladal med nami, ki gore podira in gradove ruši, liberalci se pa po vsi Evropi križajo po čelu, ker z grozo vidijo, da se bliža čas, ko bode njihov čas potekel, ker si Evropa brezverstva vsiliti ne dá, najmanj pa Prusom na ljubo. Tako nenadno in hitro se pripravlja sprememba po vsej Evropi, da se sme po pravici s pesnikom reči: „die Todten reiten schnell.“ Pazite! Don Karlos kot zmagovalec pomeni novo dobo Evropske zgodovine, — dobo, v kateri se bo začela pravica zopet pri Bogu iskati, in ne pri raznih parlamentih. Moralična in fizična zmaga podajali ste si še vedno roke: Nemška moralična moč očitvidno pojema, in fizična Prusom tudi gorá prestavljala ne bo. Sapienti sat!

Slovstvene stvari.

Mrvice slovniške in slovarske.

(Dalje.)

8.

Kdor kaj več pisari, dobro vé, kako smo Slovenci v partikulah siromašni, in kako so dostikrat okorne te, kar jih imamo. Na pr. za auct imamo samo tudi, in so wohl, alš auct izražujemo precej nespretno, na pr. tako Peter kakor tudi Pavel, ali pa, kakor Peter, tako tudi Pavel.

Tu nam je na ponudo veznik i, katerega bi tudi sploh za und smeli rabiti namesto omuljenega in.

Po zgledu staroslovenščine in drugih zdanjih slovanskih jezikov veljá i za auct, na pr.: Tudi mi smo ljudje = i mi smo ljudje; i — i pomeni somohl alš auct, i Peter i Pavel. Tudi veznika to bi se smeli poprijeti. Rabi se včas v nastopnem stavku, kjer Nemec rad začinja s so, na pr.: Ako je vse res, kar praviš, to smo pravdo že izgubili. To — to pomeni včasih nemški theils — theils, na pr.: Na mizi so ležali listi to francoski to poljski.

9.

V slovanskih jezikih veljá to pravilo, da mora predlog (praeposit.) neposredstveno za sabo imeti tisto besedo, katerej določuje padež. En izvod iz tega je bil že večkrat v „Novicah“ omenjen, ta namreč, da je napačno predlog na predlog naslanjati, kakor je na pr. v stavku: „Svetijo se vinski hrami, na pol skriti za z grozdom obloženo brajdo“ (mesto: za brajdo z grozdom obloženo), ali kakor smo, ni davno, v nekem listu čitali: Oznanjeno je bilo po na hišah nabitem razglasu (mesto: po razglasu, nabitem na —). Takisto je v slovenščini nepravilno tudi tako okrajševanje govora,

kakoršno nahajamo pri Nemcih govorečih na pr.: *Vor- und Nachmittags, während und nach der Schule*. Pravi Slovenec ne poreče: do- in popoldne, v in po šoli, ampak: dopoldne in popoldne, v šoli in po šoli. A takemu, ki se drži samo nemške navade, ne premišljuje, kaj piše in kakó piše, utegne ulti celo „pred in po šoli“, da-si pred in po različen padež za sabo imevata. Tako stoji v neki knjigi: „Torej naj bo dovolj vode v ali blizu kleti“ (namesto: dovolj vode v kleti in blizu nje). Ako nekateri zametujejo že tako skrajševanje, kakor je v stavku: „Ne vem, bodem li Vam mogel pisati *ali ne*“ ter rajši pišejo: „Ne vem, bodem li Vam ali ne bodem mogel pisati“, — kaj da rečemo še le o stikanji predlogov z veznikoma: *in, ali*? Take pisave se je torej kaj skrbno ogibati.

10.

Za „*Element*“ nahajamo v češkem jeziku: živeli, živla, v poljskem pa *żywiol, żywiolu* že v spisih iz XVI. veka, in iz češčine so to besedo, — ki je nima Vukov srbski niti Miklošičev staroslovenski slovar (staroslovenščina in ruščina pozná za „*Element*“ tujko: stihija), — Hrvatje že davno sprejeli ter pišejo: živeli, življa, življu itd. in mi jih v tem posnemamo. Nekateri pa rajši sklanjajo besedo živeli, kakor da ji je e nepremeljiv, živeli, živelja; vendar se meni češko-hrvatsko sklanjanje zdi biti vrednejše priporočila, enkrat že z ozirom na Hrvate, in drugič tudi zato, ker je slovenskim ustom nekako primernejše; torej: živeli, življa, živli itd. kakor zubelj, zublja.

(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Zapravljivost pri Turškem sultanu.* *) V nekem pismu, ki ga je spisal sin iz Ofenheimove pravde znane Brassey-a, in katero je unidan razglašeno bilo, beremo o potratu in zapravljivosti na dvoru sultanovem to-le: Dohodki vsakoletni z dokladami Turškega sultana znašajo nad 20 milijonov goldinarjev; povsod na bregovih Bospora ima večidel krasnih palač in kioskov po milji saksebi na kupe. Za kosilo, pri katerem zmirom sam sedi, ima pripravljenih 94 skled, pa še v 10 družih palačah je kosilo pripravljeno za nj, ko bi se mu poljubilo, kje drugod obedovati. Konj ima 800, bab pa 700, 350 služabnikov in skopec mu je na službo. Za to strašansko gospodarstvo zakoljejo vsako leto 40.000 volov; vrh tega ima 200 ovac na razpolaganje, 100 jagnjet, 10 telet, 400 kokoši, 100 parov golobov in 50 mladih gosek. — Med tem ko sultan tako grozno zapravlja, pa po več deželah njegovega cesarstva ljudstvo lakote umira. Taka je na svetu!

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

III.

Ponarejeni bankovci.

(Dalje.)

„Pa ste vendar vzeli bankovce seboj?“

„Najprej sem jih hotel nazaj dati, pa skušnjava je bila za-me prevelika. Vzamem jih in jamem spravljati med ljudi, zlasti po sejnih, katere sem pridno obisko-

*) Sultan je arabska beseda in po naše pomeni vladar.

val. Spečal sem onih sto in prinesel Jonasu 500 gold. za-nje, potem sem dobil jih še sto —“

„Katerih ste pa le trideset spečali,“ opomnim jaz, kajti zdaj mi je znano, kaj pomeni na onem lističu tisti „U.“, namreč učitelj.

„Spečal sem jih 70,“ odgovori učitelj.

„Kako pa, da stoji na tem listu le 30?“

„Ker jih je 40 prav za prav spečal krčmar, ki je bil tretji v zvezi. To vam bom brž razložil. Nekega dne — tega je že čez pol leta — sedim v posebni sobi pri krčmarju, kar pride Linar in praša krčmarja, če mu more štiri stotake zdrobiti. O, se bo že dobilo, odgovori ta in pride k meni. Imate kaj pri sebi? me praša, kar bom spečal, bova delila? Jaz mu dam desetake, katerih sem bil ravno prejšnji dan dobil od Jonasa zopet sto, in on gre v prvo sobo. Radoveden, kako bo naredil, gledam jaz skoz linico in vidim, kako krčmar našteje iz svoje listnice 40 desetakov, katere dá potem Linarju, ki jih zopet prešteje in vsacega proti oknu pogleda, da bi se prepričal, če so vsi pravi. Ko se je tega prepričal, jih zadovoljen zloži skup, dá krčmarju iz svoje listnice štiri stotake in vtakne kupček desetakov v njo.“

„Kako da jih Linar, ki je, kakor pravite, vsacega posebej proti oknu pogledal, ni za ponarejene spoznal?“ prašam jaz, ker se mi čudno zdi, kar mi učitelj pravi.

„Ker so bili vsi dobri,“ odgovori učitelj.

„Dobri? Kako pa je Linar vendar prišel k ponarejenim?“

„Med tem časom, ko je Linar segel po žepnico in jemal stotake ž nje, je zamenil krčmar naglo kúpec pravih desetakov, ki so na mizi ležali, s ponarejenimi in Linar, ki tega ni zapazil, ker se je zopet proti oknu obrnil, je spravil potem ponarejene mesto pravih ter odšel misleč, da ima prave. Krčmar je na to prišel k meni in mi dal zadovoljno se smejaje tri stotake, enega pa je obdržal za se. Od teh treh je potem Jonas dobil dva, meni je pa ostal eden.“

„Vi ste vse to vedeli,“ pričnem jaz, in videli tudi, da je bil Linar ne le goljufan, ampak tudi zaprt, pa ste vendar molčali tako dolgo?“

„Molčal sem,“ odgovori učitelj z zamolklim glasom, „iz dveh vzrokov. Prvič me je motil denar, drugič pa tudi dokazov nisem imel, kajti krčmar in Jonas bi bila vse vtajila. Saj je bila hišna preiskava pri krčmarju zastoj.“

„Kdo pa je ono škatljico s ponarejenimi bankovci pod streho za dimnik Linarjeve hiše spravil? Kajti na ta način Linar tudi za te ni vedel.“

„To je storil Jonas sam. Ker se hiši skup tiščite in zid ni predebel, je skopal luknjo va nj, katero je potem zopet zadelal, ko je škatljico za dimnik skril. To sem zvedel po krčmarji in tudi sodnija bi bila lahko našla sled, če bi bila bolj natanko preiskovala; saj se mora na zidu še poznati, če prav ga je Jonas pobelil. Vse to se je zgodilo v viharji noči, ko se ropot ni mogel slišati.“

(Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Senožec 21. sušca. (Na znanje.) Sl. centralni odbor c. kr. kmetijske družbe Kranjske nam je 1872. in 1873. leta raznega gozdnega semena podelil, iz katerega imamo mnogo prav lepo izrejenih čvrstih rastlik razdeliti, namreč okoli 400.000 dve- in do 400.000 triletnih črnih borovcev (*pinus austriaca*), okoli 300.000 belih borovcev (*pinus sylvestris*), do 10.000 triletnih primorskih borovcev (*pinus maritima*), do 10.000 smrek (*pinus picea*) in do 5000 triletnih murb (*morus*

da ima tam največo podporo; pa nekaj prostora bi lahko odmeril tudi izobraženemu občinstvu, katero ni zadovoljno z domačim platnom, ampak zahteva bolj fino robo. V drugo pa naj se varuje strasti. Šegavost je vzvišena nad strastjo, nasprotno ima namen strasti tišiti in tolažiti, ona ima vzvišen stolec nad človeško družbo, od koder jo po svoje sodi. Humorist se ne sme mešati z mečem v roci med bojnike; ampak on stoji nad njimi, in strese za lase zdaj tega, zdaj onega, a nikdar prehudó, kajti to bi bila strast, in šegavost strasti ne sme poznati. Ravno ta vzvišenost nad strastjo zahteva od humorističnega lista tudi, da mora stati tako rekoč nad strankami, ne da bi ne smel biti enej stranki posebno vdan, pa ta simpatija do svoje stranke ga ne sme zapeljati k strastni pisavi, in tudi mu ne zabraniti polasati sem ter tja tudi mož svoje stranke. V podobi šale se vsakemu lahko resnica pové, ki bi je v resni podobi ne mogel prenesti. Toraj popolnoma strankarsk humorističen list ne sme biti; saj tudi pravi humorist v družbi ne bo pikal vedno le enega, ampak svojim prijateljem in samemu sebi ne bo zaprinesel.

Če se je „Brencelj“ teh dveh napak včasih krivega storil, zato pa ne smemo prezreti prednosti, ki jih ima pred mnogimi časniki enake vrste. „Rešpehtarjova kuharica“ je tako dobro po naravi risana, da noben humorističen list bolj zvesto posnete ljudske tipe nima. „Krišpin Krišpovič“ sicer ni iz naroda vzeta figura, vendar se je s svojim mogočnim sarkazmom, s svojo mirno ironijo in s svojo naivno šegavostjo že davno vsem bralcem „Brencelja“ prikupil. Tudi politične situacije „Brencelj“ izvrstno razume in v lepih podobah in z dobrim humorjem razkaže. Tako na pr. sedanje situacije našega ministerstva ni mogoče bolje narisati, kakor je v zadnjem „Brencelju“, kjer slovenski in česki voznik ministru Auerspergu z nedolžno, pa vendar po malo zlobno ironijo svoje vozove ponujata.

Z eno besedo, „Brencelj“ je v resnici humorističen list, in nikakor ne zasluži, da ga Slovenci zanemarjajo. Tega vendar ne smemo dopustiti, da bi naša humoristična literatura popolnoma zaspala!

Ne hodimo nazaj, ampak naprej!

Dostavek vredništva. Ta dopis smo prejeli od znane slovenskega pisatelja, ki je v tem obziru že marsikaj britkega skusil. Obrnili smo se potem do gosp. Aléšoveca samega, da bi nam povedal, zakaj je „Brencelj“ jel zadnji čas tako redko in neredno izhajati. Zvedeli smo to-le, kar je dosti žalostno. Krivde nerednega izhajanja ni iskati pri njem, marveč pri večem delu naročnikov. Teh se mu sicer ne manjka, al naročnina mu le počasi kaplja. Veliko jih je, ki pravijo: „Če bo le izhajal „Brencelj“, ga bom že plačal, naj se mi le pošilja.“ Al to tukaj ne velja, marveč ravno narobe bi moralo biti: „Če bomo plačali, bo „Brencelj“ že izhajal.“ — Dandanašnji stanejo listi veliko denarja in hočejo naprej plačani biti. Misliti pa je, da gosp. Aléšovec, ki le ob svojem peresu živi, ne zasluži toliko, da bi mogel zakladati za list. Kakor nam je pravil, so mu naročniki dozda za prejete že liste dolžni blizo 3000 gold.!! Ko bi mu vsaj polovica tega zneska, ki mu po vsi pravici gre, brž došla, bi nemudoma izdal vse zaostale številke in potem bi, ako bi naročniki, kar je pri časnikih brez izjeme navada, naprej pošiljali naročnino, lahko redno izhajal, kakor je izhajal prejšnja leta. Če pa on za stroške za papir, tisk, podobe itd. ne dobi denarja, kje ga bo jemal, da bi naročnikom vstrezal, ki hočejo list vse leto ali še dalje na upanje prejemati! Preteklo leto je prejel čez 200 gold. manj, nego je on izdal za stroške lista. Tedaj vse delo zastonj, pa še denarna zguba! Mislimo, da je to pojasnilo dovolj! Podpirajmo tedaj ta edini, zares humo-

ristični slovenski list, kajti če nam zaspi, smo krivi edino mi, ne pa g. Aléšovec, ki ga bo gotovo z veseljem vredoval in izdajal, dokler mu bo mogoče, tega smo prepričani.

Mrvice slovniške in slovarske.

(Konec.)

Dostavek k 2. Primerom iz staroslovenščine naštetim na str. 73 dodajmo še: „delavec, delavstvo, skakavica“, a srbskim, kjer se je beseda „rukostavnik“ podkradla na mesto „rukodavnik“, še tudi: „skakavac“.

Brezdvomno je, da gre pisati: delaven, delavec (od pridevnika: delav, -a, -o); izvestno je nasproti i to, da se mora pisati: pogorelec (kakor je pisal že Pater Marcus: pogorel) od participa min. č. pogorel, in tako tudi: prišlec. Iz tega se učimo, da ne stoji pravilo: Piši sploh končnico -lec, a čitaj -vec, da so namreč taki samostavniki dvoji, da torej tukaj generalizovanje ne velja. Dvoji so tudi pridevniki, — za katerih pisavo nam tu gre, — namreč (izpustivši iz misli pridevnike iz samostavnikov na -ava, -eva): eni izhajajoči od pridevnikov na av, iv (na pr. slediv starosl.) s pristavljenim drugim obrazilom -en, kakor prav uči Janežičeva slovnica (delav, delaven, bahav, bahaven); drugi od samostavnikov na: -alo, -elo, -ilo, na pr. pravilen (od: od pravilo). Da se ti poslednji morajo pisati z l^{om} in to z l^{om} prav izgovarjanim: pravilen, ne: praviven [kakor se govori diminutivum: pravilce, delce, cedilce], tega mislim ne bode nihče izpodbijal. Vprašanje je zdaj samo: ima li slovenščina še tudi pridevnikov, izvedenih od participa min. časa? Srbsko hrvatski in češki jezik takih pridevnikov celó nimata, v poljskem in ruskem jih je ubogo malo in v staroslovenskem slovarji sem jaz zasledil samo dva, ki bi na to kazala, namreč: igral'n [vejica (') pomeni tu jerek], ludicus, in séjal'n, sativus (ako nista iz: igralo, sejalo), vsi drugi taki pridevniki izhajajo neposredne, kakor kaže tolmačenje, iz samostavnikov na -alo, ilo na pr. kadil'n (thuris) od: kadilo, méril'n (mensurae) od: merilo, sédél'n (sedis) od: sédélo, stojal'n (basis) od: stojalo, v tem ko je nepreštetó število drugačnih pridevnikov, kjer bi se prilegala oblika: alen, ilen, pa je v slovarji ní najti, na pr. oratel'n vol' (arans), oratvena zemlja (arabilis), podvizatel'n (certans), stojatel'n, tvor'n in tvoritel'n, učitel'n itd., spomina vredna je tudi oblika: podativ'n.

Po tem ni zelo verjetno niti za slovenščino, da bi imela takih (ne od samostavnikov na: alo, ilo, ampak od participa: -al, -el, -il izvedenih) pridevnikov, kjer bi l bil opravičen; marveč je, — kakor nas napotuje po vsem slovenskem svetu enako izgovarjani: delaven, — vsa podoba, da se pridevniki: dejaven, obetaven, mečiven itd. pravilneje i pišejo z v, kakor se res izgovarjajo. A če je stvar takó, in če po tej pisavi ob enem lahko razločujemo take od ónih številnatih prej omenjenih pridevnikov, kjer je l pisati in izgovarjati, zakaj ne bi se vrnili v tem k stari slovnici?*)

In tukaj je vredno še opomniti, da nam je ta oblika: -alen, -ilen v zadnjih letih, če se sme takó reči, zaplavila knjigo, in hoče particip zdanjega časa popolnoma izpodriniti. Takó čitam na pr. v neki knjigi:

*) Nekaj Dolencev, pravijo, l povsod za l izgovarja, in o Slovencih na ogerski meji se trdi, da končnice besedne s polnim čistim glasom izrekujejo, ločéč l od v. Ker v gramatiki več velja opazovanje, kakó je res v narodu, nego vse umovanje, dobro bi bilo, ako bi kdo iz tistih krajev pritegnil ter pomagal to brez dvoma važno reč določiti.

Visokost valov se ravna po moči pritiskalnega vetra itd. Gotovo je, da bi se tu bolje prilegal particip: pritiskajočega vetra. Jaz mislim, da bi pred 15 leti nihče ne bil takó zapisal.

Ako nam je danas sestavljati cerkvene izraze, stavim, da bi napisali: sv. rešilno telo namesto: rešnje, prosilni dnevi namesto *prošnji*, *molilne* bukve namesto: molitvene itd. Čas je, da bi se tacega pisanja malo naveličali. Držimo se rajši bodi participov, ker jim je mesto, bodi drugih krajših pridevnikov, na pr. pogubivni greh namesto pogubilni, dopovedni način namesto dopovedovalni, priporočno pismo namesto priporočilno, preporodna ali prerodna moč namesto prerodilna itd. —

Dostavek k 4. Kjerkoli nam je moči iz tuje besede, ki se ne končava na -ika, -ik, narediti drugačen krajši adjektiv, ogibajmo se nelepe oblike: ičen; pišimo torej zlasti kakor Hrvatje: akcesorni, meritorni, provizorni, sekundarni itd. Končnica -ičen bi tukaj bila samo na nemški: *isch oppta*.

Politične stvari.

Kakošne občine so boljše: velike ali majhne?

V zadnjem listu „Novic“ smo brali, da sl. deželni odbor Kranjski je sklenil o prihodnjem deželnem zboru sklicati skupščino, ki naj se posvetuje o predruženji naših občin (sosesk ali srenj). V dolžnost si štejem, možem, ki bodo v tej skupščini imeli besedo, iz „političnega katekizma za Slovence“ povedati, kaj je misel velike večine naših deželanov. Prosim tedaj, da berete in prevdarite njegove nasvete!

1. Kaj je občina (srenja, soseska)?

Občina je zapopadek vseh ljudi, krajev in zemljišč, ki so združeni v eno večjo ali manjšo družbo in stojé pod enim glavarjem.

2. Ali so v Avstriji take občine?

So in sicer trojne vrste. So katasterske, cerkvene in politične občine. Katasterska občina je zapopadek vseh ljudi, krajev in zemljišč, ki so jih nekdanji merjevci v eno celoto zmerili in združili pa tudi posebej imenovali. Katasterskim občinam pravimo tudi davkovske občine (*Steuergemeinden*).

Cerkvena občina je zapopadek vseh ljudi, krajev in zemljišč, ki spadajo pod eno in isto faro.

Politična občina je zapopadek vseh ljudi, krajev in zemljišč, ki so se po posebni postavi združili v eno in isto občino. Politična občina toraj obsega eno, dve ali pa še več katasterskih in cerkvenih občin. Cerkvena občina spada včasih v 2, 3, 4 ali še celo več katasterskih občin, nasproti pa tudi katasterska občina šteje eno, 2, 3 ali še več cerkvenih občin.

3. Kakošne občine naj bi se osnovala: velike ali majhne?

Veliko modrejše in boljše je osnovati majhne občine.

Sedanja občinska postava, katero nam je načrtal centralistični in birokratični državni zbor in katero so nam skovali deželni zbori, preuredila se bode gotovo na več krajih. Zatoraj na njo ne gledamo, in le povemo, kako si mislimo in želimo občine po svoji pameti in svojem srcu.

4. Zakaj so majhne občine boljše kakor velike?

Majhne občine obsegajo manj svetá in napravljajo manj opravil. Ako je predstojnik ali župan le količkaj

pameten, izučen in priden, stori vsa občinska opravila lahko sam in ni mu nič treba nobenega pisarja. Tako se prihrani občini veliko denarja in — kar je skorej še več vredno — ostane župan sam gospodar in ni podložen ali hlapec prevzetnega pisarja.

Dalje ni treba ljudem daljnih potov narejati, ker jim je župan, rekel bi, pred durmi.

Tudi ne bode toliko preprirov, jeze in pravd, če ne bode takih vasi in far v eno občino združenih, ki imajo razne interese, ki se morebiti pravdajo in nimajo srca drug do drugega.

In slednjič se po tem potu mora širiti politična omika. Če se namreč napravi več občin, navstane tudi več občinskih županov in svetovalcev, kateri so prisiljeni brati in učiti se, da ne bodo pri očitnih sejah zijal prodajali.

5. Kako velike naj pa bodo naše občine?

K večjemu tako velike, kakor so fare. Vsaka fara naj bode tudi ena občina. Dosedaj so se napravljale občine po katasterskih občinah, od katerih pa velika večina vseh prebivalcev še besedice ne vé. In vendar je občina le ena celota, in med prebivalci je treba neke zveze, ki ljudi veže v eno celoto. Ta zveza je pale cerkev, šola, bolnišnica, siromašnica, — ne pa katasterska občina, katere malokdo pozná. Slovenci, tišcite na to, da dobote cerkvene občine! V cerkev zahajate vsaj vsako nedeljo in po božji službi se lahko napové in opravi občinska seja; — veliko manj bote imeli potov, preprirov in sitnost: — ne bo treba toliko dopisovanja na razne kraje (marsikater fajmošter in župan zdaj pošiljata svoja pisma na 3—4 kraje, kar po tem vse odpade), in slednjič ne bode toliko težav in dela pri računih. Zatoraj občine po farah, ali pa — če se tako še bolje kaže — po zvonu! Kar pod en zvon spada, to naj je tudi ena občina.

Mnogovrstne novice.

* Štajarsko tržno društvo za vino v Mariboru se je v glavnem zboru 14. dne marca prostovoljno razdružilo.

* V Brežicah na Štajarskem namerava vlada ustanoviti realno gimnazijo. — Da slovenska ne bode pod sedanjim ministerstvom, pričajo nam žalostne skušnje na gimnazijah Kranjskih.

* V Kozjem se snuje podružnica kmetijske družbe Štajarske za okraj Kozjanski. Naj bi umni gospodarji po vsi svoji moči pripomogli, da se kmalu ustanovi prepotrebna podružnica!

* Družba sv. Mohora za izdavanje knjig ljudstvu našemu za poduk in kratek čas potrebnih, šteje letos nad 25.000 družbenikov. Res velikanska družba!

Kratkočasna drobtinica.

Od kodi letošnja huda zima?

(J. L.)

Jernej. Kaj misliš, Joža, odkodi se je vendar pri-tepla letošnja zima, ker je že ni ne konca ne kraja?

Jože. Sam Bog vedi to! dozdeva se mi pa vendar, da so jo nam prinesli tisti glasoviti „nordpohlfahrerji“ iz Franc Jožefove dežele za „štruco“; ali pa so jej bili ti popotniki tam gori tako všeč, da je prostovoljno za njimi pritrपाला, zdaj pa ne zna več sama nazaj domu.

Jernej. Saj imaš res prav, da mora kaj posebnega biti, da je letos še celó sv. Matija tako na sramoti